



Tariffnemnda
Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep.
0030 Oslo

Vår dato 19.09.2014
Deres dato
Vår referanse
Deres referanse

HØRINGSUTTALELSE – BEGJÆRINGER OM FORTSATT ALLMENNGJØRING

Det vises til høringsbrev fra Tariffnemnda 20. juni 2014 vedrørende fortsatt allmenngjøring av VO-delen av Industriooverenskomsten, tariffavtale for renholdsbedrifter, fellesoverenskomsten for byggfag, samt tariffavtale for jordbruks- og gartnerierne.

Ved dette avgis høringsuttalelse på vegne av Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) med tilsluttede landsforeninger, med unntak av NHO Service som inngir egen høringsuttalelse knyttet til forskrift for renholdsbedrifter.

For ordens skyld vises det til at NHO i dag inngir separat høringsuttalelse til begjæring om allmenngjøring innen fiskeindustrien. Hva gjelder begjæring om allmenngjøring for elektrofagene, vil NHO inngi høringsuttalelse innen den frist som er gitt Norsk Teknologi.

1. GENERELLE BEMERKNINGER

NHO vil innledningsvis påpeke at vi er opptatt av ordnede arbeidsforhold og at en allmenngjøring innen rammene av allmenngjøringsloven, herunder Norges EØS rettslige forpliktelser, i enkelte tilfeller kan være et hensiktsmessig virkemiddel.

Allmenngjøringsloven stiller krav til dokumentasjon for at utenlandske arbeidstakere utfører arbeid på vilkår som er samlet sett dårligere enn gjeldende tariffavtale mv, jf. § 5. Ved forlengelser kan vedtak treffes uten at det fremlegges ny dokumentasjon, men det alminnelige vilkår etter § 5 gjelder fortsatt, jf. Ot.prp. nr. 88 (2008-2009) pkt. 6.1. Det må derfor også ved videreføring av allmenngjøringsforskrifter påvises et behov for allmenngjøring som kan forankres i de faktiske forhold i bransjen. NHO vil understreke at loven gir en fakultativ adgang for Tariffnemnda til å beslutte allmenngjøring dersom vilkårene er oppfylt, og nemnda må således vurdere forholdsmessigheten av det enkelte vedtak.

NHO finner grunn til å stille spørsmål ved om allmenngjøring generelt er et riktig tiltak for å motvirke utfordringer i deler av arbeidslivet. Enkelte bransjer har utfordringer på flere plan, både i form av at utenlandske arbeidstakere utfører arbeid på vesentlig dårlige vilkår enn norske arbeidstakere, men også problemstillinger knyttet til svart arbeid mv. Allmenngjøring er ment å være et *midlertidig* tiltak spesifikt rettet mot en bransje med utfordringer med hensyn til lønns- og arbeidsvilkår. Det er derfor grunn til å vurdere nærmere om allmenngjøring er et hensiktsmessig virkemiddel for bransjer som synes å ha mer *permanente* og sammensatte utfordringer. Dette er spørsmål NHO har adressert til politiske myndigheter.

I og med at det er en forutsetning fra lovgivers side at allmenngjøring ikke skal bli en permanent ordning, må Tariffnemnda foreta en vurdering av dette ved eventuelle forlengelser. Enkelte av forskriftene har vart i flere år.

2. INDUSTRIOVERENSKOMSTEN (VERKSTEDOVERENSKOMSTEN INNEN SKIPS- OG VERFTSINDUSTRIEN)

Verkstedoverenskomsten (VO) ble første gang allmenngjort ved forskrift 6. oktober 2008, og forskriften ble videreført ved forskrift av 20. desember 2010, og deretter i 2013 på grunnlag av begjæring fra 2012. Forskriften vil således ha virket i nærmere 6 år ved en videreføring. NHO har ved de tidligere høringsrunder påpekt at det ikke var faktisk grunnlag for allmenngjøring idet det har manglet dokumentasjon for at forhold i bransjen er slik at det tilsier allmenngjøring.

NHO vil fremheve at det heller ikke pr. i dag er dokumentert et tilstrekkelig behov for allmenngjøring. Behovet må etter vår oppfatning vurderes i lys av at bransjen er vel kjent med allmenngjøring og har forholdt seg til dette over lang tid. I høringsbrevet fra Tariffnemnda i 2012 da forskriften ble begjært videreført for perioden 2012-14, ble det opplyst at Arbeidstilsynet kun hadde avdekket "enkelte brudd" på allmenngjøringsforskriften. I nåværende begjæring synes dokumentasjonen ytterligere svekket. Det fremgår kun av høringsbrevet at det er gjennomført 62 tilsyn og gitt 82 reaksjoner, uten at det fremkommer hvor stor andel av dette som knyttes opp mot brudd på allmenngjøringsforskriften og hva bruddene består i. Etter vår oppfatning er det overordnede bildet at verftsindustrien er en regulert og ryddig bransje med hovedvekt av seriøse aktører. At det foreligger enkelte overtredelser kan ikke forsvare allmenngjøring for en helt bransje.

For øvrig reagerer NHO på at det i begjæringen fremheves som automatiske "brudd" dersom bedrifter ikke betaler 20 % utenbystillegg eller reise, kost og losji (RKL). Det er et omstridt spørsmål mellom tariffpartene i hvilke situasjoner en arbeidstaker etter overenskomsten har krav på disse tilleggene. LO har tatt ut stevning for Arbeidsretten knyttet til forståelsen av Industriooverenskomsten, VO-delen, kap VIII "*Arbeid utenfor bedrift*", på dette punktet, og da særlig knyttet til ansatte i bemanningsforetak. Disse arbeidsforhold vil i sin natur ha skiftende arbeidssted, og arbeidet utføres alltid utenfor lokalene til bemanningsselskapet. NHOs tilsvaer i saken vedlegges til Tariffnemndas informasjon. Problemstillingen knytter seg til hva som i slike tilfeller er "bedriften" og følgelig når en arbeidstaker skal anses for å arbeide "utenfor bedrift" og dermed være berettiget RKL samt 20 % tillegg.

Det blir etter dette en feilslutning å fremheve manglende betaling av disse tilleggene som dokumentasjon for et behov for fortsatt allmenngjøring.

3. RENHOLDSBEDRIFTER

Renholdsbransjen har utfordringer på flere områder. Hva gjelder allmenngjøring, er det brudd på bestemmelsen om lønns- og arbeidsvilkår som er det sentrale vurderingstema. NHO har tidligere støttet en allmenngjøring forutsatt tilstrekkelig dokumentasjon knyttet til uakseptable lønns- og arbeidsvilkår i bransjen. Dette standpunktet opprettholdes, og det forutsettes at Tariffnemnda foretar en grundig vurdering av dokumentasjonen.

Tariffnemnda bør benytte unntakshjemmelen i § 6

NHO har i tidligere høringsuttalelser fremholdt at det vil være i strid med allmenngjøringslovens formål å allmenngjøre overenskomstens høye normallønnsats. Dette standpunktet fastholdes.

I den sammenheng vises det til at tariffavtaledekningen er relativt lav i bransjen, og at også mye renholdsarbeid som er dekket av andre tariffavtaler utføres til en langt lavere timelønn, både innen privat virksomhet (egenrenhold) samt kommunal virksomhet. I og med at det det bærende hensyn bak allmenngjøringsloven er beskyttelse av arbeidstakerne og at allmenngjøringen etter lovens forarbeider ikke skal gå lenger enn nødvendig for å sikre likeverdige forhold, bør allmenngjøringssetningen ligge på et lavere nivå. Faren for en lønnsdrivende effekt er videre et moment som trekker i denne retning. Det er bl.a. en tilbakevendende utfordring under tariffrevisjonene for NHO Reiseliv, at renholdsoverenskomsten er allmenngjort med sin normallønnsats. For en utdypende begrunnelse at standpunktet, vises til våre tidligere høringsuttalelser, vedlagt.

Det er i høringsbrevet vist til et tolkningsproblem reist av Arbeidstilsynet knyttet til kommuner som tilbyr salg av renholdstjenester på det private marked. Arbeidstilsynet reiser spørsmål om hvorvidt dette arbeidet er dekket av allmenngjøringsforskriften. Spørsmålet synliggjør og understreker etter NHOs oppfatning at det er uheldig og uriktig å ha en forskriftsfestet minstelønn som avviker vesentlig fra lønnsnivået som ellers er funnet passende av partene i arbeidslivet. For det tilfellet at forskriften finner/skal finne anvendelse på kommunens virksomhet, vil man komme i den spesielle situasjon at deler av det arbeid arbeidstakeren utfører lønnes bedre enn andre – selv om det er samme type arbeid som utføres.

NHO mener på denne bakgrunn at Tariffnemnda på nytt må vurdere å benytte unntakshjemmelen i lovens § 6. NHO vil også vise til at hensynet til en "lønnsdempende effekt" som ble fremhevet av Tariffnemndas flertall i sitt opprinnelige vedtak synes å ligge på siden av det loven er ment å beskytte.

Øvrige spørsmål

§ 3

Tariffnemnda ber om uttalelser knyttet til lønnsbestemmelsen i § 3. En oppfatter begjæringen dithen at LO ber om en endring i forskriften slik at det fremgår at arbeidstaker skal ha lønn for det antall timer arbeidstaker "står til disposisjon", uten at det er nærmere presisert hva dette skal innebære. Det antas at det bygges på aml. § 10-1 og definisjonen av "arbeidstid".

NHO vil på dette punktet vises til høringsuttalelse fra NHO Service, samtidig som vi bemerker følgende:

Renholdsoverenskomstens timelønn er basert på en "normaltid" på arbeidstakelsen. I overenskomsten § 2 fremgår at "Renholdere skal ha sin lønn utbetalt som månedslønn. Månedslønnen beregnes på bakgrunn av rammetimetallet." Arbeidstakeren har mao. kun krav på timelønnen som følger av overenskomsten for det rammetimetallet som er satt av til et oppdrag, og ikke mer dersom arbeidstaker under normale forhold bruker lengre tid. Videre er reisetid mellom oppdrag som hovedregel ikke tid arbeidstaker skal lønnes for, med unntak av de tilfeller der det utføres arbeid for samme kunde på ulike lokasjoner, jf. overenskomsten § 4 nr. 3.

Dersom avlønning og Arbeidstilsynets pålegg skal knyttes til den tid en arbeidstaker faktisk arbeider, selv om dette er mer enn den arbeidstid som på grunnlag av rammetimetallet er avtalt i arbeidskontrakten, vil man være i en situasjon der arbeidstaker selv bestemmer sin arbeidstid. Etter NHOs oppfatning vil det som normalt i et arbeidsforhold være den mellom partene avtalte arbeidstid som er avgjørende for avlønning – ikke hvor lang tid den ansatte selv mener arbeidet skal ta. At det i enkelttilfeller kan være uklart hva som er avtalt eller vanskelig å ta stilling til om det reelt sett pålegges arbeid ut over arbeidstiden, endrer ikke dette prinsippet. Arbeidstilsynet må ta stilling til om det reelt sett pålegges arbeid ut over kontrakten, og den enkelte arbeidsgiver må i tilfelle uenighet utfordre dette. NHO kan derfor ikke se at det er grunn til noen annen presisering i renholdsforordningen enn i de øvrige allmenngjøringsforskrifter.

Hvorvidt en ansatt "står til disposisjon" eller ikke er videre en konkret vurdering og den vil kunne avvike fra overenskomstens regler om avlønning. Problemstillingen vil typisk være aktuell hva gjelder reisetid. Selv om enkelttilfeller skulle bli vurdert slik at arbeidstaker "står til disposisjon" i reisetiden, er det altså avtalt mellom partene i tariffavtalen at reisetiden ikke skal avlønnes. Med den foreslåtte formuleringen vil forskriften kunne komme til å overstyre overenskomstens regulering av hva som er lønnet arbeidstid og således tilsidesette det partene har kommet til enighet om.

Slik NHO forstår det, har Arbeidsmandsforbundet i den senere tid uttrykt en avvikende forståelse hva gjelder overenskomsten. Denne uenigheten må i så fall løses på alminnelig vis via tvisteløsningssystemet i Hovedavtalen samt eventuelt Arbeidsretten. Dersom Tariffnemnda regulerer nærmere hvilke timer det skal lønnes for, griper nemnda i praksis direkte inn i avtaleforholdet og tilsidesetter i realiteten tariffavtalen på dette punktet.

I den grad det skal foretas noen endring /presisering i forskriften, bør det klargjøres at avlønning per time skal forstås på samme måte som etter overenskomsten. Løsningen må etter NHOs oppfatning altså være at det må avklares i det enkelte tilfelle hva som er den reelle og riktige arbeidstid og følgelig hvilken tid som skal lønnes – selv om det kan oppstå vanskelige faktiske grensetilfeller.

Det fremgår videre av høringsbrevet at LO i begjæringen ønsker at tillegg for helg- og helligdagsarbeid tas inn i forskriften. NHO viser til at Tariffnemnda i protokoll 23. mai 2012 fant at videreføring av disse tilleggene ikke er nødvendig for å etablere et forsvarlig beskyttelsesnivå. Etter NHOs oppfatning er dette fremdeles tilfellet, og vi vil fremheve at det er sentralt at allmenngjøringen ikke går lenger enn beskyttelseshensyn tilsier. Etter NHOs oppfatning er konkurransehensynet som fremhevet i begjæringen ikke et bærende hensyn bak allmenngjøringsinstituttet.

NHO konstaterer for øvrig at NHO Service ikke synes å støtte annet enn en videreføring av gjeldende ordning.

§ 2

Når det gjelder spørsmålet om forskriftens virkeområde og anvendelse for kommuner som selger renholdstjenester, er det ikke vist til noe grunnlag for at anvendelsesområdet skal utvides. Det fremgår ikke at det er behov for allmenngjøring hva gjelder kommuners (begrensede) salg av renholdstjenester, og en utvidelse av virkeområde vil kunne innebære at forskriften griper inn i virkeområde for tariffavtaler i kommunesektoren. Etter NHOs syn er dette prinsipielt uheldig.

4. BYGGEPLASSER I NORGE

NHO konstaterer at Arbeidstilsynet synes å ha hatt omfattende tilsyn i bransjen og fremdeles avdekker en rekke brudd på allmenngjøringsforskriften .

For øvrig vises det til våre innledende bemerkninger.

5. JORDBRUKS- OG GARTNERNÆRINGEN

NHO konstaterer at Arbeidstilsynet også på dette området fortsatt avdekker brudd ved tilsyn gjennomført i innhøstingsperioden.

Vennlig hilsen

NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON
Området Arbeidslivspolitik



Svein Oppegård
Direktør